

18.oktoobri kohalike omavalitsuste volikogu valimistel oli seekord valimisaktiivsus suurem kui neli aastat tagasi.

Valijate nimekirjas oli meil 1113 valijat, valimas käis 539 inimest, hääletamisprotsent oli 48.42. Eesti Reformierakonna kandidaatide poolt anti 124 häält, valimisliit Avatus eest 350 häält, Eesti Keskerakonna kandidaatide poolt 44 häält ja valimisliit Surf ja Seiklus poolt 17 häält.

Valla valimiskomisjon võttis 6.novembril 2009 vastu otsuse nr 9 "Volikogu liikme Jaanus Valk volituste peatumine, asendusliikme Mati Kiiviti määramine volikogu liikmeks".

Seega on volikogu koosseis järgmine: Aili Küttim, Artur Valk, Toivo Mänd, Ivo Mänd, Endel Evert, Andrus Roosa, Harri Kattel, Siim Rätsep, Mati Kiivit.

Ludmilla Träder
Vallasekretär

Kõrgessaare Raamatukogu tegemistest

20.10-30.10.2009 toimusid raamatukogu päevad, mille motoks oli seekord "**Rahvas algab raamatust**".

Kõrgessaare Raamatukogus käis lasteaed Vigri vanem rühm, toimus üritus "Tuntud inimene raamatukogus" ja seenioride arvutiõpe.

Edgar Valteri 80. sünniaastapäeva tähistamise raames külastas raamatukogu 19. oktoobril lasteaia vanem rühm, kellega koos vaadati- loeti juubilari loomingut.

Tuntud inimene raamatukogus – Andrus Roosa . 23 oktoobril käis Kõrgessaare valla konstaabel proovimas raamatukoguhoidja ametit, mis uuringute järgi pidi kõige rohkem stressi tekitav elukutse olema. Algul tutvus Andrus Roosa raamatukogu argipäevaga ja proovis ka ise ametit. Pärast said külastajad vestelda neid huvitavatel teemadel.

Esitaks pöörduti Andrusse kui volikogu liikme poole, et ta tõstataks Viskoosa bussipeatuse küsimuse, mis on aastaid olnud asula häbiplekiks, edasi jätkus jutt konstaablina. Tunti huvi, mida uut tõi liikluseadustiku muudatus, räägiti hoolimatutest autojuhtidest, kes jalgratturit millekski ei pea jms. Andrus Roosa rääkis naabrivalvest ja selle võimalustest, kuritegevusest Kõrgessaare vallas ja Hiiumaal ning ega kõigest jõuagi kirjutada. Lõpetuseks jagas Andrus helkureid, et tragid inimesed ka pimedas nähtavad oleks.

Seenioride arvutiõpe toimus 26. oktoobril. Edasiminek on võrreldes eelmiste kordadega tuntav – juba teatakse, mida tahta ja „hiir „ ei jookse omatahtsi. Pangatehingutega saadakse vabalt ise hakkama ja üks huviline tegi endale e-postkasti .

9 - 14 novembril oli Põhjamaade raamatukogunädal "**Sõda ja rahu Põhjas**".

Lastaied Vigri vanem rühm külastas 10.novembril raamatukogu ja alustas suure üllatusega. Laste asemel tuli hoopis palju marte valju lauluga ja töid kaasa leiba. Et leiba ikka küpsetada saaks, sooviti head viljaõnne ja puistati herneid-ube . Seejärel muutusid mardid lasteks ja rääkisime, milliseid maid nimetatakse põhjamaadeks, vaatamise nende lippe ja kaardi peal ka asukohti. Ettetlugemiseks oli seekord valitud A. Lindgreni "Vennad Lõvisüdamed" 10 peatükk.

Leelo Sarapuu
Raamatukogu juhataja

KÕRGESSAARE RAAMATUKOGU 1944 – 2009, juba 65 aastane!

Hiiumaa esimese avaliku raamatukogu, milles oli 200 köidet, asutas Reigi pastor Immanuel Rinne **1882.aastal**. Raamatuid laenutati Reigi pastoraadis igal pühapäeval peale kirikuteenistust (kiriku võõrmünder August Lasimer).

Kõrgessaare haridusselts „Edu“ avas **1924.a** Kõrgessaares eramaja ärklikorruusel raamatukogu, juhatajaks sai Erich Espenberg. Raamatukogu oli avatud igal laupäeval 3 tundi.

1944. aastal moodustati Kõrgessaare Keskraamatukogu, asukohaga Kõrgessaare vallamaja. Esimene raamatute sissekanne raamatute üldnimestikku tehti 5. detsembril 1944. Esimeseks juhatajaks sai B. Jõhvik Aasta lõpuks oli raamatuid arvel 647 eksemplari. Raamatukogu oli avatud 4 päeva nädalas ja 3 tundi päevas. 2008 aasta lõpu seisuga oli raamatufond 21269 eksemplari ja ajakirju 21 nimetust, kasutajaid 464 (sh lapsi 147), külastusi 7871(sh lapsi 1858) ning laenutusi 17741(sh lapsi 1862).

Palju õnne nii endistele kui praegustele töötajatele ning kõikidele lugejatele!

Kõrgessaare Vallavalitsus

Lasteaed Vigri mardid raamatukogus

Kõrgessaare Raamatukogu 65. aastapäeva tähistamine

4. detsembril 2009 kell 15.00
Valitsejamajas, Tööstuse 16.

SÜNDIS UUS VALLAKODANIK

ELIISE ALLIK

**ÕNNITLEME
NOVEMBRIKUU
EAKAID SÜNNIPÄEVALAPSI
JA JUUBILARE!**

AMALIA LEIGER

LEIDA NIGUL

KSENJA ALTMÄE

VAINO EESTALU

VALVE KIVI

SELMA LAIDEMA

ELVI ULLA

HILJA KARK

ASTA KORELL

HELGA KÖSTER

AINO BARINOV

LUDMILLA TRÄDER

AIN KÖSTER

AVO KARILO

TOOMAS TUMM

Vallasekretär Ludmilla Träder 60

- Oled parajalt uudishimulik
- Oled väarikas ja elegantne
- Oled südamlilik ja nooruslik
- Oled mitmekülgne ning väljapeetud
- Oled reisihimuline
- Oled suur ajaloo ja kultuurihuviline
- Oled suhtlemisaldis
- Oled ootamatute ja ilusate üllatuste tegija
- Oled hetkede jäädvustaja ja väärtustaja
- Oled ...

Ja tore, et just selline oled, sest just sellisena Sa maailmale meeldidki! Õnne, tervist, päikest ja, et kõike seda eelnevat jätkuks veel kauaks, kauaks! Lugalupidamisega ning siiraste õnnitlustega

Sinu töökaaslased vallamajast!

Volikogu istungid

28.OKTOOBER

- 1.Kõrgessaare Vallavolikogu esimehe valimistulemuste kindlakstegemine.**
Tunnistada AILI KÜTTIM valituks Kõrgessaare Vallavolikogu esimeheks.
- 2.Kõrgessaare Vallavolikogu aseesimehe valimistulemuste kindlakstegemine.**
Tunnistada ENDEL EVERT valituks Kõrgessaare Vallavolikogu aseesimeheks.
- 3.Kõrgessaare Vallavalitsuse lahkumispalve.**
Võtta vastu vallavalitsuse lahkumispalve.

4.NOVEMBER

- 1.Volikogu komisjonide moodustamine.**
Moodustada järgmised alatised komisjonid:
Revisjonikomisjon;
Eelarve- ja majanduskomisjon;
Maa-, ehitus- ja heakorrakomisjon;
Sotsiaal- ja tervishoiukomisjon;
Haridus-, kultuuri- ja spordikomisjon.
Otsus jõustub teatavakstegemisest.
- 2.Revisjonikomisjoni esimehe valimine.**
Valida revisjonikomisjoni esimeheks ANDRUS ROOSA.
- 3.Volikogu alatise eelarve- ja majanduskomisjoni esimehe valimine.**
Valida eelarve- ja majanduskomisjoni esimeheks AILI KÜTTIM.
- 4.Volikogu alatise maa-, ehitus- ja heakorrakomisjoni esimehe valimine.**
Valida maa-, ehitus- ja heakorrakomisjoni esimeheks ENDEL EVERT.
- 5.Volikogu alatise sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni esimehe valimine.**
Valida sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni esimeheks IVO MÄND.
- 6.Volikogu alatise haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni esimehe valimine.**
Valida haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni esimeheks TOIVO MÄND.
- 7.Vallavanema valimine.**
Tunnistada JAANUS VALK valituks Kõrgessaare vallavanemaks.

13.NOVEMBER

- 1.Vallavalitsuse kinnitamine.**
Kinnitada Kõrgessaare Vallavalitsus 5-liikmeline.
Kinnitada vallavalitsuse koosseis:
Vallavanem Jaanus Valk
Abivallavanem Katrin Sarapuu
Pearaamatupidaja Inge Elissaar
Sotsiaalnounik Linda Kiivit
Maanõunik Kalle Viin
- 2.Revisjonikomisjoni koosseisu kinnitamine.**
Valida revisjonikomisjoni liikmeteks Mati Kiivit ja Siim Rätsep.
- 3.Eelarve- ja majanduskomisjoni koosseisu kinnitamine.**
Kinnitada eelarve- ja majanduskomisjoni liikmeteks: Andrus Roosa, Endel Evert, Toivo Mänd, Ivo Mänd, Mati Kiivit, Harri Kattel, Inge Elissaar.
- 4.Maa-, ehitus- ja heakorrakomisjoni koosseisu kinnitamine.**
Kinnitada maa-, ehitus- ja heakorrakomisjoni liikmeteks: Kalle Viin, Arno Kuusk, Anita Ainelo, Küllike Riisna, Siim Rätsep.
- 5.Sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni koosseisu kinnitamine.**
Kinnitada sotsiaal- ja tervishoiukomisjoni liikmeteks: Heli Harak, Triin Simson, Larissa Babõnina, Andrus Roosa, Siiri Pielberg, Kady Ruus, Liisi Aron, Linda Kiivit.
- 6.Haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni koosseisu kinnitamine.**
Kinnitada haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni liikmeteks: Artur Valk, Lehte Nigul, Sirje Garamaga, Leelo Sarapuu, Märt Rannast, Liia Toom, Svetlana Reinmets, Anneli Mauer ja Katrin Sarapuu.

Vallavalitsuse istungid

15.OKTOOBER

- 1.Raha eraldamine reservfondist**
Eraldada reservfondist 5520 krooni Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse avariitõde katteks
- 2.Kinnisasja jagamine.**
Nõustuda Hirmuste külas asuva Uue-Luguse kinnistu jagamisega alljärgnevalt: 6,70 ha Uue-Luguse ja 4,36 ha Luuse maaüksus.
- 3.Projekteerimistingimuste väljastamine.**
Väljastada projekteerimistingimused SA-le Kalana Jahisadam Kalana küla Kalana Sadama kinnistul paikneva töötlemishoone rekonstrueerimiseks ja laiendamiseks.
- 4.Kirjaliku nõusoleku väljastamine elektrivarustuse rajamiseks.**
Väljastada kirjalik nõusolek Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ-le elektrivarustuse rajamiseks Kiduspe küla Aa kinnistule.
- 5.Puurkaevu kasutusloa väljastamine.**
Väljastada kasutusloa puurkaevu rajamisel Heiste küla Pihlapao kinnistule
- 6.Ehitusloa väljastamine puurkaevu rajamiseks.**
Väljastada ehitusloa OÜ-le Balti Puurkaev puurkaevu rajamiseks Kodeste küla Priidu kinnistule.
Väljastada ehitusloa OÜ-le Balti Puurkaev puurkaevu rajamiseks Mudaste küla Tõnise kinnistule.
Väljastada ehitusloa OÜ-le Balti Puurkaev puurkaevu rajamiseks Napi küla Veski-Tooma kinnistule.
Väljastada ehitusloa puurkaevu rajamiseks Poama küla Kase kinnistule.
- 7.Ehitusloa väljastamine.**
Väljastada ehitusloa elamu laiendamiseks Kiduspe küla Koidu kinnistul.
Väljastada ehitusloa elamu püstitamiseks Suurepsi küla Hendrikumetsa kinnistule.
Väljastada ehitusloa abihoone püstitamiseks Suurepsi küla Hendrikumetsa kinnistule.
Väljastada ehitusloa heinaküüni püstitamiseks Reigi küla Kordoni kinnistule.
- 8.Detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise mitteamalgatamine.**
Algatada Vilima küla Vainu kinnistu detailplaneeringu koostamine maa-ala kruntideks jaotamiseks.
Mitte algatada kinnistu keskkonnamõju strateegilist hindamist seoses kinnistu detailplaneeringu koostamisega.
Sõlmida detailplaneeringust huvitatud isikuga (OÜ Sillender) leping detailplaneeringu koostamise korraldamiseks ja finantseerimiseks.
Algatada Luidja küla Lubjaselja kinnistu detailplaneeringu koostamine maa-ala kruntideks jaotamiseks.
Mitte algatada kinnistu keskkonnamõju strateegilist hindamist seoses kinnistu detailplaneeringu koostamisega.
Sõlmida detailplaneeringust huvitatud isikuga (OÜ Sillender) leping detailplaneeringu koostamise korraldamiseks ja finantseerimiseks.
Algatada Luidja küla Jänese kinnistu detailplaneeringu koostamine krundi ehitusõiguse määramiseks.
Mitte algatada kinnistu keskkonnamõju strateegilist hindamist seoses kinnistu detailplaneeringu koostamisega.
Sõlmida detailplaneeringust huvitatud isikuga (Valdur Jänes) leping detailplaneeringu koostamise korraldamiseks ja finantseerimiseks.

Vallavolikogu õigusaktide eelnõud, vastuvõetud vallavalitsuse korraldused ja määrused ning vallavolikogu otsused ja määrused on avalikustatud valla kodulehel www.korgessaare.ee

29.OKTOOBER

- 1.Kõrgessaare valla ja Merineitsi Puhkeküla OÜ kohtuvaidluse kompromissi kinnitamine ja volituste andmine kompromissi allakirjutamiseks.** Kiita heaks kompromissleping Kõrgessaare valla ja Merineitsi Puhkeküla OÜ vahelise kohtuvaidluse lõpetamiseks.
- 2. Toimetulekutoetus.**
Lubada välja maksta toimetulekutoetus 13 taotlejale summas 15744 krooni.
- 3. Koidu kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise mitteamalgatamine.**
Algatada Kiduspe küla Koidu kinnistu detailplaneeringu koostamine ehitusõiguse määramiseks elamu ja abihoonete püstitamiseks ja maa-ala kruntideks jaotamiseks kuni viieks elamukrundiks.
Mitte algatada kinnistu keskkonnamõju strateegilist hindamist seoses kinnistu detailplaneeringu koostamisega.
Detailplaneeringu koostamise korraldajaks on Kõrgessaare Vallavalitsus.
Detailplaneeringu finantseerijaks määrata detailplaneeringu algatamise taotleja. Vallavalitsusel sõlmida leping detailplaneeringu algatamise taotlejaga detailplaneeringu finantseerimiseks.
- 4. Detailplaneeringu kehtestamine.**
Kehtestada Paope küla Tõnise kinnistu detailplaneering.
- 5. Detailplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku korraldamine.**
Võtta vastu Kiduspe küla Tooma kinnistu detailplaneeringu projekt vastavalt DAGOpen OÜ Projektbüroo tööle nr 09-37.
Korraldada detailplaneeringu avalik väljapanek valla kodulehel www.korgessaare.ee ja Kõrgessaare vallas 20.novembrist kuni 04.detsembrini 2009.
- 6. Projekteerimistingimuste väljastamine.**
Väljastada projekteerimistingimused puurkaevu rajamiseks Suureranna küla Mastiranna kinnistule.

12.NOVEMBER

- 1.Inventuurikomisjoni moodustamine.**
Moodustada varude ja varade aastainventuuri läbiviimiseks komisjon koosseisus: Inge Elissaar, Reet Põldveer ja Liana Vaino
- 2.Katastriüksuse lähiadressi muutmine.**
Muuta Kõrgessaare vallas Kauste külas asuva Valhallah katastriüksuse (kü 39201:004:0538, kinnistusregistriosa nr 0914733) senine nimi ja määrata maaüksuse uueks lähiadressiks Rähni.
- 3.Hooldajatoetuse maksmine.** Lubada välja maksta novembrikuu hooldajatoetus 19 isiku hooldajale summas 5360 krooni.
- 4.Sammelselja kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise mitteamalgatamine.**
Algatada Hirmuste küla Sammelselja kinnistu detailplaneeringu koostamine maa-ala jaotamiseks.
Mitte algatada kinnistu keskkonnamõju strateegilist hindamist seoses kinnistu detailplaneeringu koostamisega.
Sõlmida detailplaneeringust huvitatud isikuga (OÜ Sillender) leping detailplaneeringu koostamise korraldamiseks ja finantseerimiseks.
- 5.Projekteerimistingimuste väljastamine elamu püstitamiseks.**
Väljastada projekteerimistingimused elamu püstitamiseks Kidaste küla Matse kinnistule.
- 6.Kirjaliku nõusoleku väljastamine.**
Väljastada kirjalik nõusolek kuuri püstitamiseks Lauka küla Käina tee 25 kinnistule.

Teade:

Valla raamatupidaja **Kulla Nabit** asendab **Reet Põldveer**

Hing. Kalmistu. Õigeusk

Õigeusu kirikut on alati tuntud kui erilisel oma esivanemaid austavat. Nii Kreekas kui Eestis, nii Venemaal kui Rumeenias. Selle asjaolu juured on õigeusu kiriku peamises sõnumis, et „surm on maha tallatud“ ja Kristuse ülestõusmine on selle meile võimalikuks teinud. Kui aga inimene usub, et surma olu ei ahelda meid lõplikult enese külge, tekib koheselt võimas lootusekiir. Eestis on kõnekäänd, et „lootus sureb viimasena.“ Õigeusu kirik vastab sellele aga teistsugusega: „lootus ei sure kunagi.“ Kui inimese armastus lahkuu vastu on nii suur, et lootus tema hinge vabanemisele ja ülestõusmisele kaalub üles kurbuse, mis tekib kalli äraminemisel, siis sünnib lahkunute hingede ja Jumala riigi vastu harras austus. Ja just siis tekib meis järelejätmatu soov meenutada neid, kes on olnud enne meid ja kes lahkunud meie kõrvalt.

Meenutamise paik on esmalt kalmistu. Õigeusulised panevad oma kallite ihud mulda, sest austavad Jumala ainukordset loodut ka ihu näol. Viimastel aastatel on paljud inimesed hakanud pidama popiks põletada inimihu krematooriumis. See ei ole aga austusväärne käitumine oma kalli lahkuu suhtes ega väljenda millegagi meie austust tema vastu. Oma surnud lemmikloomi me ju heida ahju? Seega on õigeusulistel alati surnuaial kalmud, kuhu koguneda. Õigeusu kiriku traditsioonis käiakse kalmul terve pere, laste ja sõpradega. Võetakse kaasa suupisteid ja jooki, et neid siis hauapingile kaetud laudlinalt ühiselt süüa. Miks? Pere ja üksteisevahelise armastuse kõige kaunimaks väljendiks on ühine söömaeg. Istutakse koos ühe laua taha. Kalmistul arvatakse lauarahva hulka ka nende hinged, kes on sinna maetud. Neid meenutatakse.

otsekui oleksid nad taas koraks meie keskel ja võtaksid meiega koos rooga ning rüüpsid samast kruusist. Ühine söömaeg haul toob esile mälestused, see omakorda viib mõtteist mured ja toob huulile naeru. Naeratused ja lähedaste mäletamine omakorda kasvatab meie armastust inimeste vastu ja me väärtustame meie kõrval olevaid lähedasi taas enam. Oleme õnnelikud, et neid on veel meile omaks ajaks antud. Ja loomulikult viib meist eemale surmahirmu, sest lootus ei sure ja me loodame taas oma kallitega kokku saada.

Hingedaeg on käes. Vanarahvas uskus, et hinged tulevad meid siis üheks õhtuks külastama (see ei ole niinimetatud „hingede rändamine“ ehk reinkarnatsioon, mida paljud, kes kristlusest kahjusid palju ei tea, on hakanud uskuma). Hingede liikumine surmavallas on vaikne, sest nad ootavad ülestõusmise päeva. Andkem oma palveid nende eest, et väljendada oma armastust nende vastu ning aidata neid oma kaastundega ülestõusmise päevani. Selliste palvete hulka kuuluvad meie palved kodus oma kambris. Selliste palvete hulka kuulub lahkuu eest hingepalve tegemine kirikus või kalmistul tema sünni- ja surmaaastapäeval ning nimepäeval. Selliste palvete hulka kuuluvad ka palved surnuaiapäeval ning surmude mälestuspäeval. Viimaseid on õigeusu kirikus aasta jooksul õige mitu ning need leiab õigeusu kalendrist. Palvega soovime oma kallite lahkunud hingedele rahu ja hääd. Seda nad ka vajavad. Mida vajame meie? Samuti rahu ja häädust, armastust inimeste vahele, sest kõik muu tuleb päälekauba. Seda paluvad meie ootavate meie esivanemad. Võtkem nende surmavallast öeldud palvehool auga vastu.

Sakarias Leppik
Hiiumaa preester

Viis aastat ohvriabiteenust.

Peagi täitub 5 aastat, kui üle Eesti alustasid Sotsiaalkindlustusameti struktuuriüksustena tööd ohvriabikeskused. Viis aastat tundub olevat pikk aeg, kuid ikka tuntakse huvi, millist teenust osutab ohvriabi.

Seadusest tulenevalt on ohvriabiteenus avalik teenus, mille eesmärgiks on hooletuse või halva kohtlemise, füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalda ohvriks langenud isikute toimetulekuvõime säilitamine või parandamine. Teenus seisneb ohvri nõustamises ja abistamises suhtlemisel riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning juriidiliste isikutega. Seaduse tekst on tihti raskesti arusaadav ja küsimusi tekitab. Püüan selgitada lihtsamalt seda, millega tegeleb ohvriabitootaja - kõigepealt ohvriabikeskusesse pöördunute esmase nõustamisega. Ohvriabisse tulnud inimestest paljud on eelnevalt pidanud pikalt probleemiga üksi toime tulema ja kannatama. Oma probleemist ei julgeta rääkida ja seda ongi raske teha, sest elame ju väga väikeses ja suletud kogukonnas. Tihti ollakse arvamusel, et probleemile ei leidugi lahendust. Püüame siis ühiselt abivajajaga määrata tema jaoks kõige tähtsamad lahendamist vajavad probleemid ning otsida üles inimese enda jõutagavarad olukorra parandamiseks. Vajadusel abistame meie poole pöördunud inimesi asjaajamisel ning suuname teise asutuse poole teenuse saamiseks.

Ohvriabitootaja poole võivad pöörduda kõik, kes tunnevad ennast ohvrina. Ohvriabisse pöördutakse vabatahtlikult. Informatsiooni ohvriabitootajate olemasolust on võimalik saada meie peamiselt koostööpartnerilt, kelleks on eelkõige politsei.

Alates 2007. aastast maksab riik süüteo ohvrile psühholoogilise abi kulu hüvitist. Hüvitise saamiseks peab süüteo kannatanu olema

esitanud avalduse politseisse ja antud teo kohta peab olema algatatud väärteo- või kriminaalmenetlus. Hüvitise saamise õigus laieneb ka ohvri perekonnaliikmetele. Hüvitise suuruseks on üks miinimumpalk inimese kohta (praegu 4350.- krooni), kuid mitte rohkem kui kolm miinimumpalka (13 050.- krooni) pere kohta. Hüvitise saamiseks tuleb pöörduda ohvriabikeskusesse, kus vormistatakse vajalikud dokumendid. Otsuse hüvitise saamiseks teeb Sotsiaalkindlustusamet. Hüvitist saab taotleda aasta jooksul peale süüteo toimumist.

Ohvriabitootajad tegelevad ka ennetustööga. Igal aastal on toimunud ohvriabiteenust tutvustavaid loenguid ja koolitusseminare. Eesmärk on olnud õpetada lastega kokkupuutuvaid spetsialiste märkama ja ära hoidma vägivalda. Selleaastane koolitus toimub 26. oktoobril teemal „Kuidas mõjutab vägivald lapse elukvaliteeti“. Oodatud on jällegi lastega tegelevad spetsialistid (lastekaitsetöötajad, huvijuhid, sotsiaalpedagoogid, õpetajad).

Veel tegelevad ohvriabitootajad esmase võlanõustamise ja lepitamistega. Lepitusmenetluse saab algatada kohus või prokuratuur II astme kuritegude puhul. Samuti oleme toeks leinaajal.

Ohvriabisse võib tulla kohale isiklikult, saata e-mail või helistada. Soovi korral võib klient jääda anonüümseks. Ohvriabikeskused on üle Eesti avatud samadel kellaaegadel.

Hiiu ohvriabikeskus asub Põllu tn 17 (kohtu ja töötukassaga ühes majas) Kärdlas. Telefon: 463 6116, e-mail: hiiu.aa@ensib.ee. Vastuvõtt on esmaspäeval 9.00-12.00 ja 13.00-18.00, kolmapäeval ja reedel 12.00-12.00 ja 13.00-16.00.

Rahulikku sügist soovides

Kirsti Pihlamägi

Peaspetsialist

Sotsiaalkindlustusameti Hiiu ohvriabikeskus

Suitsuandur tuleb omanikul endal korras hoida

Suitsuandur tuleb inimesel endal hooldatud ja korras hoida, pännaselt muule kodu sisustustusele. Päästeteenistus on infoandja, miks on suitsuandur vajalik ning kuhu ja kuidas see paigaldada.

Kuigi päästeteenistusega seostatakse põhiliselt tulekahjude kustutamist, on päästeteenistuse ülesanne ka ennetustöö. Suitsuanduri propageerimine on üks osa pääste ennetustööst, et suuri tulekahjusid vähem oleks ning et inimesed tulekahjudes ei hukkuks. Tulekahjudega võitlemiseks on kehtestatud ka nõue, et igas kodus peab olema vähemalt üks suitsuandur.

Kauba eest vastutab kaupleja

Vaatamata sellele, et päästeteenistus on väga huvitatud, et igas kodus suitsuandur ikka oleks, on suitsuandurid ei müü. Suitsuandur on nagu iga teine kaup, mida saab osta poest. Millise kaupmehe juurest inimene oma suitsuanduri ostab, on enda otsustada. Nagu kõik poes müüvad kaubad, peab ka suitsuandur vastama teatud standardile ja olema ohutu. Kinnitamaks, et suitsuandur nõuetele vastab, peab anduril olema EN märgistus (anduri tagaküljel tavaliselt märgitud EN 14604) ja tähis CE. CE-märgistus on tootja või importija poolt antud garantii, et toode vastab kõikidele olulistele töötõrvisohtu ja tööohutuse nõuetele. Kui neid tähiseid ei ole, suitsuandurit Eestis ega mujal Euroopa Liidus müüa ei tohi. Kui poes müüda suitsuandurit tähistust ei ole, tuleks sellest teavitada tarbijakaitseametit, sest kauba eest vastutab kaupleja.

Suitsuanduriga peab kaasas olema kasutusjuhend, mis tuleb enne paigaldamist kindlasti läbi lugeda. Nii välditakse valesti paigaldamist või arusaamatusi anduri toimimises. Kui suitsuandur valesse asukohta üles seada või jätta hooldamata, ei täida andur oma funktsiooni. Suitsuandur ei pruugi vale paigalduse ja hooldamata jätmise korral tulekahjust teada anda, või hakkab hoopistüki piiksuma siis, kui toas suitsu polegi.

Valehäired

Igal seadmel on kasutustingimused ning neid tingimusi rikkudes seade ei tööta nii nagu peaks. Olgu siinkohal ära toodud võimalikud põhjused, miks andur võib valehäiret anda.

Suitsuandur on paigaldatud kööki. Köök ei ole suitsuanduri jaoks sobiv koht, sest toidu valmistamise aurred võivad anduri käivitada. Rohked valehäired võivad omaniku nii ära tüüdata, et lõpuks võetakse andur üldse alla. Sellepärast tuleb suitsuandur paigaldada kohta, kus see valehäireid ei annaks, kuid samas oleks tagatud tööle rakendumine tulekahju korral.

Suitsuandur on paigaldatud niiskesse ruumi.

Ka väga niiskesse ruumi paigaldatud suitsuandur võib valehäiret andma hakata. Asukoha valikul tuleks silmas pidada, et andurit ei paigaldataks vannitoa või sauna ukse lähedale, sest ruumist tulev veear võib anduri käivitada.

Suitsuandur on tolmu täis. Anduri võib käivitada ka liigne tolm või andurisse pugenud putukas. Samas võib tolm anduri ka nii ära ummistada, et see suitsu korral alarmi andma ei hakka. Andurit tuleb aeg-ajalt olmemustusest puhastada, parim viis on tolm tolmuimejaga andurist välja imeda. Rohkem on tolmu valgustite ja ventilatsioonivahete lähedal. Sellepärast tuleb andur lambist ja ventilatsioonivahet vähemalt pool meetrit eemale paigutada.

Kui suitsuandurile on valitud õige asupaik ning andur hoitakse puhas, ei tohiks see valehäireid anda ning rakendub tulekahju korral õigeaegselt tööle.

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse TEATED

Reedel, 20.novembril algusega 17.00
Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses
MIKSTEATRI etendus

„Kuidas ta seda teeb?“

Etendus on tasuta, kuna seda toetab Kultuuriministeeriumi programmi „Teater saarele“ raames.
Etenduse sihtrühm: põhikooli ja gümnaasiumi õpilased, aga ka täiskasvanud.
Sisust: Mis toimub teatris? ... ja eelkõige lava taga, etendust ette valmistades jne.
Tule kindlasti vaatama!

Laupäeval, 21. novembril, algusega 10.00
Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse spordisaalis

Kadriturniir võrkpallis (naiskondadele)

Pühapäeval, 29.novembril, algusega 19.00
Kõrgessaare aleviku jõulukuuse juures I

Advendiküünla süütamine.

Laulavad Lauka Põhikooli laululapsed Helgi Kaibaldi juhendamisel. Advendisõnani toob vallarahvani Reigi koguduse õpetaja Hüllo_Kristjan Simson.

Mis seob Sind koduvallaga?

Paljud meie valla noored on mandril õppima või tööl. Hiiumaale tulles minnakse loomulikult kõigepealt koju, aga väga mitmed võtavad osa ka koduvalla tegemistest, kas esindavad valda spordivõistlustel, võtavad osa kultuuriüritustest või panevad käed külge valla üritustel, nagu see toimus 2008 aastal „Teeme ära“ raames. Esitasin noortele küsimuse, „Mis seob Sind koduvallaga?“ ja sain selliseid vastuseid:

* *Loomulikult on kodu see, mis seob. Mälestused, pere, sõbrad, tuttavad kohad. Ja loomulikult on olemas valmisolek kusagil käsi külge lüüa, mis ainult aitaks meie valla elu paremaks muuta. Näiteks Kõpu küla päevade korraldamisel olid kõik Luidja ja selle ümbruse noored kodus nagu 5-kopikat ja aitasid korraldamisel kaasa lüüa. Häid ja andekaid inimesi on meil ju palju.*

* *Oleme sündinud seal. Kõik meie nooruspõlve mängud on ju sinna jäänud. Ülejäänud kohtadel pole siiski ju kodukohaga võrreldes mittemingisugust väärtust.*

* *Mis muud tähtsat saab seal olla kui kodu. Kõik mälestused, mängud, nutud – kõik ju seal tehtud. Isegi sissekirjutust ei tee enne kuskile mujale, kui tõesti vaja, sest ka nii saame oma valda toetada. Ja võin ilmselt kõikide noorte nimel öelda, et sellist ühtsust ja ühtekuuluvust nagu meil on, pole mina veel mandrimaapeal näinud. Isegi kui oleme pealinnas, on oma valla rahvas ümber koguaeg.*

* *Mind seovad väga paljud asjad. Kindlasti kõige tähtsam on kodu, siis tulevad sõbrad ja isegi maja ümbruses kasvavad puud, kuna nende otsas sai ikkagi kunaagi ronitud ja onne tehtud. Vanaema juures panime vennaga mere ääres igale kivile oma nime.*

* *Üks väga suur asi, mis mind kindlasti Hiiumaale tõmbab, on Tervisemaja. Pole möödunud kordagi, kui ma Viskoosas olen, et ma spordisaali ei külastaks.*

Kontakt koduvalla noortega on oluline ja mul on heameel, et vastasite minu küsimusele. Soovin Teile häid kordaminekuid ja taaskohtumiseni koduvallas. Paljud algatused tulevad ju noorte eestvedamisel, sest noortel on tahtmist, entusiasmi ja ettevõtlikkust.

Ludmilla Träder
Vallasekretär

Pakendijäätmete kogumisest

Jäätmeseadus ja Pakendiseadus sätestavad kohustused nii kohalikule omavalitsusele kui elanikkonnale pakendijäätmete kogumisel ja äraandmisel.

Omavalitsuse kohustus on kehtestatud jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja alusel muuhulgas tagada pakendijäätmekonteinerite olemasolu ja nende tühjendamine. Elanikud on kohustatud sorteerima tekkinud jäätmed ja paigutama need kogumispunkti liigile vastavasse konteinerisse. Vallavalitsus on tänaseks suutnud päris hästi korraldada pakendijäätmete kogumise. Meil on olemas üle valla 9 pakendijäätmekogumise maja, milles igas on üldjuhul 3 pakendikonteinerit. Lisaks majades olevatele klaastaara kogumise konteineritele on veel 4 eraldiseisvat klaasikonteinerit. Samuti on Eesti Pakendiringlus paigaldanud Laukale, Kõrgessaare alevikku ja Kõpu kaupluse juurde kollased suured (6,5 m3) pakendikogumiskonteinerid. Viimastesse võib viia igat liiki segapakendit, kuid ei tohi panna klaasi (lehtklaasi, pudeleid, purke jm) ega olmeprügi.

Probleemiks ongi meil saanud olmeprügi panemine pakendijäätmete konteineritesse. Pakendikogumisorganisatsioonid on oma partnerite, jäätmete kogumise firmade, kaudu teostanud kontrolli ning on tuvastanud meie vallas pakendikonteinerid, kus isegi kuni 80% on olmejäätmeid. Kuna elanikele on pakendijäätmete äraandmine tasuta, siis on loogiline, et pakendijäätmekoguja ei soovi maksta olmejäätmete eest.

Vallavalitsusel on tungiv palve, samas ka nõue elanikele – mitte panna olmejäätmeid pakendite kogumiseks ettenähtud konteineritesse. Sellise tegevuse esmane tagajärg on see, et pakendikogumisfirmad hakkavad esitama arveid vallavalitsusele, mis omakorda tingib meiepoolse kontrolli tunduva karmistamise. Vastavalt jäätmeseadusele ja vallas kehtestatud jäätmehoolduseeskirjale on vallas ja Keskkonnainspeksioonil õigus kontrollida nimetatud eeskirja täitmist ning määrata trahve rikkumise tuvastamise korral.

Lisaks pakendikonteineritesse olmeprügi paigutamisele on meil ka selliseid kaaskodanikke, kes ei pea palju kilekotiga oma igapäevane olmeprügi, s h toidujäätmed, viia kalmistutel asuvasse konteineritesse. Tahaks küll väga loota, et selliste juhtumitega ei pea kalmistuvahid tulevikus enam kokku puutuma.

Soovitan kõigil pakendijäätmemaja seinale paigutatud juhendmaterjale lugeda ning neid täita, siis suudame koos koguda ja tasuta ära anda enamuse tekkivatest pakendijäätmetest.

Kalle Viin
Maanõunik

Puuetega lapsed saavad tasuta ujuda

Kohalikud omavalitsused koostöös Käina ujulaga (OÜ Neli Aastaaega) pakuvad puuetega lastele, sealhulgas raske või sügava puudega kuni 19. aastastele, võimaluse tasuta ujuda. Omavalitsus tasub ajavahemikul oktoober kuni detsember kuue korra ja uue aasta esimesel poolel 12 korra ujumise eest. Lapse saatja pilet maksab 23 krooni kord.

Palume huvitatud lapsevanematel pöörduda ujumise ja muude puuetega lastele võimaldavate teenuste kohta täpsustava informatsiooni saamiseks kohaliku omavalitsuse poole telefonil: **Kõrgessaare Vallavalitsus Larissa Babõnina 462 2493**

Hiiumaa Puuetega Laste Tugiliit tänab kohalikke omavalitsusi ja OÜ Neli Aastaaega.

Annely Tikerpuu-Kattel
Hiiumaa Puuetega Laste Tugiliidu
juhatuse esimees

Öölaat

Lauka seltsimaja juures
Neljapäeval 17 detsember 2009
kell 19.00-22.00

Müügil head, paremat ja huvitavamad nii endale kui kingiks!

Avatud kohvik
Suur Piparkookide näitus- müük
Loterii iga loos võidab (10.-)
Jõuluetendus!!!

Hoidistekonkurss!
Ja kui hästi läheb siis ka tule-etendus!!!
Ole kohal, siis saad kõigest osa. Tule koos pere ja sõpradega, igapähele leidub midagi!

Korraldaja: Lauka piirkonna
külaarendusselts,
lisainfo telefonil 53339472

Lauka Päevakeskuse TEATED

25.novembril kell 13.00 eakate koosviibimine Lauka seltsimajas: külas Hellamaa Perekeskusest kadrid, peame ühiselt kadripidu ja õnnitleme meie novembrikuu sünnipäevalapsi. Transport: 12.15 Pihla, Rootsi; 12.30 Viskoosa

4.detsembril toimub väljasõit Käina ujulasse vesivõimlemiseks, osalustasu 50 krooni, osalusest teatada hiljemalt 27.novembriks. Transport 12.00 Lauka, 12.05 Viskoosa

15.detsembril JUUKSUR alates kell 8.00. eelnev registr. Sirje Vaku telef. 4631297; 56662317

16. detsembril kell 13.00 eakate koosviibimine Lauka seltsimajas: jõulude tähistamine. Transport: 12.30 Pihla, Rootsi; 12.45 Viskoosa

Tänuõnad toetajatele

Täname kõiki, kes toetasid meie nimekirjas kandideerijaid äsja möödunud kohalike volikogude valimistel. Lubame omalt poolt teha kõik, et ellu viia oma valimislubadusi, püüdes leida neile volikogu enamuse toetust. See ei tohiks olla ületamatuks takistuseks, kuna kahe volikogusse pääsenud nimekirja programmilised seisukohad olid lähedased.

Samas peame oluliseks ka seda, et volikogus oleks olemas konstruktiivne opositsioon ja mitte olemasolevale võimule kõiges takkakiitmine.

Veel kord tänud kõigile meie toetajatele. Ükskord võidame me niikuinii ..., praegune võim vahetub varem või hiljem.

Reformierakonna nimekirjas kandideerijad

**Valimisliit AVATUS tänab oma
valijaid usalduse eest.**

KÕRGESSAARE VALLA TEATAJA
Toimetaja Tarvo Malk
Telefon: 4622487; 5200908
e-mail: korgessaare.teataja@mail.ee

**MANALATEELE LÄINUD
HELDA SÜSI**